

Conținut

Introducere	3
1. Postumanism	8
1.1. Definirea postumanismului	9
1.2. Bioetica and post-antropocentrism	22
2. Definirea ecocriticismului	33
3. Minunate lumi noi	45
3.1. Ficțiunea științifico-fantastică și speculativă	46
3.2. Definirea utopiei și distopiei	55
3.3. Cyberpunk și biopunk	65
4. Pustietățile poluate din trilogiile lui Atwood and Gibson	70
4.1. Tehnologii periculoase	71
4.2. Revendicat de natură	116
4.3. ‘Zone moarte’: Medii hiper-tehnologizate	138
5. Omul ca măsură a lucrurilor	154
5.1. Comercializarea omului	155
5.2. Specii modificate genetic	171
5.3. Limitele dintre A.I. și augumentarea tehnologică	185
Concluzii: ‘Unde locuiește atunci postumanul?’	202
Lucrări citate	208

Poziționarea literaturii științifico-fantastice în canonul literar englez a fost dintotdeauna un subiect dificil de abordat, nu atât din punct de vedere tehnic, cât mai degrabă în ceea ce privește acceptarea sa ca un gen literar ce merită studiat. Dificultatea acestei sarcini se întrebuițează în mare parte nu genului științifico-fantastic în sine, ci felului în care este receptat atât de publicul larg cât și de academicienii literari care îl consideră în general un exemplu al consumului în masă și divertisment ieftin. Într-adevăr, originile genului dezvăluiesc o anumită înclinație înspre teme și motive juvenile, personaje simplistice și clișeice, precum și o abordare superficială a progresului științific de la vremea respectivă. Din multe puncte de vedere, genul științifico-fantastic întruchipează aceste stereotipuri care îi sunt asociate și în ziua de azi, însă trebuie luat în considerare faptul că este un gen literar încă nou, ale cărui origini concrete se pot găsi abia la finalul secolului XIX și începutul secolului XX.

La originile sale, genul științifico-fantastic avea ca scop divertismentul publicului, sau în unele cazuri, servea un scop chiar didactic. Din această cauză putem observa o repetiție a diferitelor evenimente narrative, teme, motive și chiar tipuri de personaje ce sunt copiate din lucrări similare. Însă acest lucru ajunge să se schimbe în contextul literaturii științifico-fantastice de la finalul secolului XX care ia mult mai în serios temele, precum și progresul științific și industrial care caracterizează această perioadă. Dacă pentru scriitorii de la finalul secolului XIX progresul științific reprezenta o cale spre un viitor mai bun și mai benefic societății și umanității pe scară largă, secolul XX, în special a doua jumătate a sa, introduce un anumit grad de cinism în conceptele literaturii științifico-fantastice. De exemplu, călătoria fantastică, care era una dintre cele mai populare teme ale genului, dispare aproape complet din percepția scriitorului din secolul XX, acesta nu mai considerând posibilitatea de descoperire a unor lumi sau regiuni pierdute ca fiind un concept viabil datorită descoperirilor și explorărilor ce au avut loc în secolele precedente. În schimb, pentru scriitorii din acest secol ceea ce contează cu adevărat este impactul pe care îl au aceste descoperiri asupra societății în sine.

Se poate observa în special influența unor autori precum H. G. Wells și Edgar Allan Poe, care abordează teme precum invaziile extraterestre, modificări biologice asupra corpului uman și influența militară asupra progresului științific. Alți autori precum Arthur C. Clarke vor discuta mai mult pe aceste teme, acompaniat de Isaac Asimov și Theodore Sturgeon. Astfel că, deși această perioadă va rămâne influentă pentru genul literar pentru o lungă perioadă de timp, până și în ziua de azi, în cele din urmă ea va fi înlocuită de o tendință spre cinism apărută în urma Primului Război Mondial, și apoi întărită de cel de al Doilea Război Mondial, precum și de lansarea bombei atomice asupra Hiroshima și Nagasaki. Aceste evenimente istorice vor lăsa o pată profundă asupra acestui gen literar, transformându-l într-o explorare asupra efectului științei și a omului de știință nu numai asupra creațiilor sale, dar și asupra societății în sine.

În prezent, multe romane, filme, jocuri video și alte lucrări care cad sub umbrela genului științifico-fantastic tind să exploreze din punct de vedere etic și moral impactul științific asupra vieții și asupra eticii umane. În mod special, scenariile post-apocaliptice arată nu doar influența oamenilor asupra mediului înconjurător, ci și consecințele grave ale poluării și încălzirii globale. Printre cele mai răspândite imagini contemporane din acest gen literar este cea a unui oraș faimos, lăsat în ruine și acoperit de licheni, plante și mușchi de pădure. Absența prezenței umane este una dintre cele mai importante caracteristici în asemenea imagini, deoarece devine un simbol central, adăugând o dimensiune morală reprezentărilor și sugerând un comentariu critic asupra efectelor capitalismului și ale societății asupra naturii.

Astfel că, abordarea academică a acestei subcategorii a genului științifico-fantastic nu se rezumă doar la meritele sale literare, ci analizează și beneficiul său social, scoțând în evidență teme importante pentru înțelegerea impactului umanității asupra mediului. Pentru a conștientiza pe deplin evoluția genului științifico-fantastic de la începutul secolului XX până în prezent, trebuie luate în considerare și evenimentele istorice care au contribuit la modelarea societății actuale. Astfel că acest gen literar nu se limitează la anticiparea viitorului, ci pune în discuție și riscurile pe care goana după inovații științifice și tehnologice le poate avea asupra prezentului umanității. Acest gen literar aduce în discuție teme de o complexitate profundă, precum „Ce înseamnă să fii om?”, „Cum se poate cuantifica umanitatea?”, „Ce rol joacă umanitatea în conservarea sau distrugerea mediului înconjurător?” și „Care ar putea fi consecințele acestor influențe?”

Lucrarea de față abordează aceste teme atât dintr-o perspectivă literară cât și sociologică, cu scopul de a descoperi meritele genului științifico-fantastic în contextul contemporan. Studiul folosește ca materiale de referință trilogia „MaddAddam” de Margaret Atwood, precum și trilogiile „Sprawl” și „Bridge” de William Gibson. Gibson, considerat "părintele cyberpunk", explorează teme legate de inteligența artificială, dezvoltarea urbană și dilema umanității într-un mediu capitalist. În schimb, trilogia lui Margaret Atwood combină literatura "cli-fi" (climate fiction) cu elemente de "biopunk", creând o punte între cele două pentru a discuta despre manipularea genetică, experimentea pe animale, cât și oameni, precum și despre scenariile apocaliptice care pot urma din avansurile științifice.

Pentru a oferi o viziune cât mai de ansamblu a acestor romane cât și a temelor prezentate, lucrarea de teză este împărțită în mai multe capitole, cum ar fi: „Postumanism”, „Definirea ecocriticismului”, „Minunate lumi noi”, „Pustietățile poluate din trilogiile lui Atwood and Gibson” și „Omul ca măsură a lucrurilor”. Fiecare dintre aceste capitole au fost la rândul lor în subcapitole în subcapitole dedicate diferitelor aspecte ale literaturii post-apocaliptice și contribuțiilor autorilor la acest gen literar și a înțelegerii sale în viziunea populară a maselor.

Primul subcapitol, „Definirea postumanismului”, tratează noțiunea de postumanism, care se referă la mișcarea literară care a apărut ca o reacție împotriva umanismului clasic. Acesta din urmă este un curent care privilegiază omul ca ființa centrală în lanțul trofic, influențând literatura, societatea, legislația, mișcări religioase și gândirea științifică de-a lungul secolelor. Acest umanism, cu rădăcini în Renașterea italiană și în perioada iluministă, definește conceptul de "umanitate" într-un mod restrâns. Modelul ideal al "omului universal" impus de aceste perioade ajunge să excludă și să marginalizeze indivizii care nu se încadrează în această concepție. Postumanismul apare astfel ca o critică la această viziune limitativă, ridicând întrebări fundamentale despre ce înseamnă, de fapt, să fii uman. Această ideologie sugerează că "umanul" nu se reduce la modelul restrictiv al umanismului, ci se extinde pentru a include și acele identități și corpuri marginalizate. În această teză, conceptul de postumanism este esențial pentru explorarea mediului înconjurător, deoarece aceste medii nu sunt populate de "omul" din viziunea umanistă tradițională, ci de cel dintr-o viziune postumanistă, în care ființa umană întruchipează o diversitate de trăsături, adesea contradictorii. Această diversitate ilustrează și accentuează influența mediului asupra identității umane, arătând cum diferitele contexte pot contribui la definirea identității umane.

În cel de al doilea subcapitol, care se numește „Bioetica and post-antropocentrism”, vom discuta mai în detaliu despre modul în care conceptul de postumanism a contribuit la dezvoltarea domeniului bioeticii, un domeniu relativ nou, care își are originile în sfera medicală. Creat abia în urmă cu câteva decenii, bioetica are ca scop abordarea în profunzime a unor tematici care cauzează controverse atât în domeniul medical cât și în cel filozofic. Teme precum avortul, experimentarea umană, cât și pe animale, și în principiu modificarea genetică a corpului uman încă înainte de naștere sunt cele mai importante subiecte pe care acest domeniu le abordează. Acestea au ca scop redefinirea intervenției științei și a medicinei în ceea ce privește integritatea corpului uman cât și a societății în mare. În cadrul tezei abordarea acestor două subiecte a fost crucială pentru a putea explora figura umană. Atât Margaret Atwood cât și William Gibson explorează conceptul de umanitate din punct de vedere biologic sau științific, fie că se referă la manipularea genetică sau pur și simplu prin augmentare cibernetică.

În al doilea mare capitol al acestei teze numit „Definirea ecocriticismului” vom aborda mult mai în detaliu conceptul de ecocriticism. Deși este un concept relativ nou apărut în sfera literară, acesta întruchipează anumite ecouri dintr-o literatură mult mai veche. Ecocriticismul în sine se referă la abordarea critică a ceea ce privește problemele mediului înconjurător și felul în care sunt prezentate în literatură. Studiile literare care privesc literatura contemporană sunt extrem de importante deoarece ele dezvăluie o latură nouă a relației între om, societate și natură în ciuda faptului că originile conceptului de *environmentalism* sunt găsite chiar și în romantismul britanic. Mediul înconjurător ca și subiect în sine primește mult mai

multă atenție din partea studiilor ecocritice din perioada contemporană, astfel că interesul acestei teze în subiect se definește ca un interes în ceea ce privește trendurile actuale și felul în care înțelegem relația dintre om și natură.

Focusul asupra mediului urban care caracterizează mult din literatura modernă și contemporană a fost observat și de criticii care acordă atenție ecosistemului. Ei atrag atenția asupra tensiunii dintre mediul urban și cel natural, și asupra faptului că progresul științific a produs foarte multe schimbări în ceea ce privește înțelegerea noastră asupra umanității. Însă în același timp, acesta nu poate să înlocuiască tendința umană de a forma o conexiune cu natura. Acest lucru se observă cel mai bine în romanele lui Atwood care scot în evidență relația complicată între om și natură în momentul în care mediul urban este scos din ecuație. Rămăși numai cei doi, omul este forțat să recreeze relația sa cu natura, doar că acum dintr-o poziție subalternă și nu dintr-una în care el domină asupra naturii.

Capitolul trei, „Minunate lumi noi”, este împărțit în trei subcapitole și abordează mai multe aspecte legate de înțelegerea noastră a genului științifico-fantastic. Primul subcapitol, „Ficțiunea științifico-fantastică și speculativă”, încearcă să definească cât mai la obiect ce înțelegem prin acest gen literar, un subiect care a cauzat foarte multe controverse și foarte multe dezbateri în mediul literar. Avându-și originile în ceea ce era înțeles ca fiind literatură de gen sau literatură de duzină, definirea literaturii științifico-fantastice a produs astfel foarte multe probleme în rândul criticilor literari. În principiu, acest gen literar nu a fost luat în serios o bună perioadă de timp, însă putem observa că originile sale care pot fi atestate ca având rădăcini în „Utopia” de Thomas More, și că scopul său a fost de fapt de a critica, de a explora și de a pune întrebări în ceea ce privește Progresul științific.

Acest concept este explorat mult mai în detaliu în al doilea subcapitol al acestui capitol și anume „Definirea utopiei și distopiei” care discută despre cele două viziuni ale viitorului pe care autorii dar și cititorii o au asupra evoluției societății. În ceea ce privește utopia acesta este definită ca fiind societatea ideală și care percepe progresul științific ca fiind benefic atât societății cât și rasei umane. Utopia prevede îmbunătățirea lumii ca fiind intrinsec conectată cu evoluția tehnologică, însă precum se poate observa în literatură contemporană acest concept a decăzut foarte mult începând cu secolul XX. În specific, în cea de a doua jumătate a secolului XX, din cauza anumitor evenimente istorice ce a avut loc în aceea perioadă, precum cele două războaie mondiale și Războiul Rece dintre U.R.S.S. și America. Însă percepția umanității asupra tehnologiei avea să fie cel mai radical schimbată de cele două bombe atomice care au fost aruncate peste Hiroshima și Nagasaki. Datorită acestor evenimente, utopia nu mai putea exista într-o lume după război și a fost înlocuită de distopie, un gen literar care se focusează asupra consecințelor negative ale progresului științific, care a foarte mult influențat de diferite regime totalitare,

dar cât și de cele economice. Astfel că, acesta avea să aducă la crearea de nenumărate lumi în care figura umană devine un bun ce poate fi cumpărat sau ce poate fi vândut.

Al treilea subcapitol, intitulat „Cyberpunk și biopunk”, explorează în principal definiția acestor trei subgenuri și felul în care ele se raportează la distopii. Conceptul de "punk" din biopunk și cyberpunk își are originea în subcultura punk, care se centrează pe idei de rezistență împotriva autorității, independență și autoexprimare. În cadrul genului biopunk, societatea este descrisă în așa fel în care natura devine un simbol al rebeliunii punk, în timp ce în cyberpunk, tehnologia domină spațiul urban în mod excesiv, oferind o viziune asupra unui viitor supertehnologizat.

Capitolul patru, intitulat „Pustietățile poluate din trilogiile lui Atwood and Gibson”, explorează în detaliu discuțiile despre mediul înconjurător care apar în romanele științifico-fantastice. În principal, capitolul va analiza diferitele reprezentări ale relației dintre om și natură, care reflectă nu doar consecințele influenței umane asupra mediului înconjurător, ci și modul în care aceasta influențează identitatea umană. Titlul capitolului sugerează deja una dintre aceste reprezentări, mai specific, cea în care relația om-natură este marcată de poluare și distrugere reciprocă: degradarea naturii, determinată de acțiuni umane, duce în final la pierderea sinelui, transformând omul într-o simplă „mașină” supusă valorilor capitaliste.

Însă, distrugerea mediului înconjurător creează un sentiment de anxietate în figura umană, ce simte o ruptură între sine și natură. Natura devine o entitate percepută ca fiind un „străbun” părăsit și uitat, datorită faptului că nu mai întruchipează caracteristicile considerate de valoare în societatea modernă. Astfel, natura este văzută doar ca o „sălbăticie”, plasată pe aceeași treaptă cu regnul animal, fără a fi recunoscută ca o entitate de sine stătătoare, ci considerată doar un sprijin pentru existența civilizației umane.

Această perspectivă este detaliată mai amplu în primul subcapitol, intitulat „Tehnologii periculoase”, care examinează modul în care umanitatea percepe consecințele dezvoltării tehnologice scăpate de sub controlul uman. Dacă inițial tehnologia era privită ca un sprijin al umanității, această viziune a evoluat, determinând societatea să regândească beneficiile și riscurile pe care le aduce. În literatura științifico-fantastică, această temă se reflectă cel mai bine în scenariile de tip *A.I. takeover*, care se referă la scenele unde inteligența artificială preia controlul asupra umanității și în care tehnologia ajunge să domine societatea.

De multe ori, această preluare a controlului de către tehnologie nu este una bruscă sau violentă, ci treptată, tehnologia aducând numeroase beneficii imediate unei societăți care ignoră chestiunile etice sau morale asociate progresului științific. În astfel de scenarii, tehnologia devine o manifestare a capitalismului, în

care doar rezultatele contează, fără a se acorda importanță modului în care sunt obținute. Din aceste scenarii derivă, în general, două consecințe fundamentale pe care literatura științifico-fantastică le-a dezvoltat de-a lungul decadelor, transformându-le în clișee. Acestea nu ne oferă neapărat o lecție despre pericolele tehnologiei, ci mai degrabă o imagine asupra relației dintre tehnologie și umanitate.

În al doilea subcapitol, intitulat „Revendicat de natură”, infiltrarea tehnologiei în societatea umană duce, în final, la distrugerea civilizației, a orașelor și a conceptului de urbanism. Orașele, cândva denumite doar „jungle de beton,” devin treptat adevărate jungle, fiind complet acoperite de liane, mușchi, copaci și diverse specii de plante. Imaginea unei flori care străpunge cimentul încetează să mai simbolizeze speranța, devenind mai degrabă un simbol al distrugerii umanității. În cazul lui Atwood, această distrugere forțează o revenire la un mod de viață primitiv, care nu este perceput ca o salvare, ci mai degrabă ca o consecință inevitabilă a aroganței umane. Pentru Gibson, în schimb, lipsa naturii echivalează cu o pierdere a conexiunii cu umanitatea însăși, iar regiunile acoperite de natură devin ultimele bastioane ale umanității. Astfel, cei doi autori prezintă viziuni diferite asupra conexiunii noastre cu mediul înconjurător, dar pleacă de la aceeași idee de bază: relația noastră cu natura este profund influențată de relația noastră cu tehnologia.

În cel de-al treilea subcapitol, intitulat „‘Zone moarte’: Medii hiper-tehnologizate”, analizăm conceptul de „zone moarte”, o noțiune biologică care se referă la acele regiuni oceanice incapabile să susțină viața organică din cauza lipsei de oxigen. Similar, zonele moarte din literatura lui Gibson se referă la acele teritorii unde prezența umană este în declin, adică zone unde influența tehnologiei a afectat profund existența umană. În contrast, în romanele lui Atwood, zonele hipertehnologizate devin clinice, nelăsând loc pentru eroarea umană și, prin urmare, umanitatea însăși. Această distincție este esențială, deoarece viziunea asupra mediului înconjurător reflectă o viziune asupra umanității. Fără umanitate, nu putem înțelege pe deplin dimensiunea naturii și concepția noastră asupra lumii.

Capitolul cinci, intitulat „Omul ca măsură a lucrurilor”, abordează, în primul subcapitol, „Comercializarea omului”, o viziune amplă asupra existenței într-un mediu capitalist. În acest context, ființa umană este redusă la un obiect de consum, fără valoare intrinsecă, ceea ce permite modificarea sa atât din punct de vedere genetic, cât și psihologic. În romanele lui Atwood, aspectul genetic este evidențiat prin prezența unor personaje care își pot cumpăra anumite trăsături pentru a deveni mai valoroase în conceptul societății. Pe de altă parte, în lucrările lui Gibson, acest concept se manifestă prin influența programelor A.I. sau computerizate asupra ființei umane. De exemplu, observăm prezența cântăreților digitali japonezi și a unor dilemele legate de realizarea realității într-o societate în care aceasta poate fi cumpărată și transformată în spectacole de tip reality TV. Comercializarea vieții umane devine o chemare în sine, la

care nu mulți reușesc să răspundă. Însă cei care reușesc fac parte din două subcategorii ce vor fi explorate în ultimele două subcapitole, „Specii modificate genetic” și „Limitele dintre A.I. și augmentarea tehnologică”.

Acestea reprezintă o privire mai de amploare asupra problemelor cauzate de intervenția tehnologică asupra umanității. În cel de al doilea subcapitol putem să observăm diferențele din cele trei trilogii în ceea ce privește modificările genetice susținute de personaje. În cazul lui Atwood aceste modificări sunt rezultatul unei societăți capitaliste care dorește continuarea progresul tehnologic indiferent de consecințele pe care el poate avea. În acest fel nu se limitează doar la a modifica oameni deja existenți, trebuie să treacă mai departe și să creeze noi specii de oameni care să fie din punct de vedere biologic mult superior celor dinainte. Pentru Atwood acest lucru este demonstrat de existența unei noi specii, numită Crackers care sunt podul dintre umanitate și regatul animalelor având trăsături din ambele specii. Însă, ca și rezultat, aceștia devin ființe ce nu pot fi acceptate nici în societatea umană, dar nici în cea animală reprezentând o creație pe care societatea capitalistă nu dorește să o recunoască.

În ceea ce-l privește pe Gibson modificările biologice sunt doar cele de natură pragmatică sau estetică. Schimbarea corpului uman poate avea loc doar dacă ea este de natură benefică sau ca o exprimare a sinelui. Acest lucru putem observa mult mai bine în cel de-al treilea subcapitol care se focusează pe influența tehnologiei asupra ființei umane, dar din punctul de vedere al modului în care tehnologia imită omul fără a reuși să se captureze esența sa. Acest lucru este demonstrat în principiu de personajele precum Wintermute și Rei Toei, ambii fiind programe A.I. care doresc o porțiță prin care să aibă o conexiune cu spiritul uman. Această încercare de a deveni uman devine în cele din urmă o discuție mult mai amplă asupra ceea ce înseamnă realitatea umană. O întrebare similară își pune și Atwood în propria trilogie în care schimbările tehnologice la care sunt supuse anumite personaje postumane ajung să contribuie la o privire mult mai de amploare asupra relației cu mediul înconjurător. În cele din urmă, neavând un loc pe care să-l considere acasă, aceste personaje postumane ajung să infiltreze rangurile societății umane sau aleg să se ascundă în cadrul naturii nereușind să fie primiți în niciuna dintre ele.

În ultimul capitol al acestei teze încercăm să răspundem la întrebarea „Unde locuiește atunci postumanul?” care se referă în principiu la conceptul de a aparține unui mediu care este în continuă schimbare. Sau care încearcă să se plieze pe un individ în continuă mișcare și schimbare. Răspunsul pe care îl găsim în acest studiu poate să nu fie cel dorit, deoarece singura concluzia pe care o putem trage este că individul postuman, cel care critică și pune la îndoială sistemul actual, nu dispune de o modalitate să înlocuiască societatea în care trăiește. În cadrul mișcărilor critice literare, mulți critici consideră că munca lor constă pur și simplu în a evidenția modul în care poluarea, capitalismul și lipsa intervenției

umane în ceea ce privește eforturile de conservare au afectat relația noastră cu mediul înconjurător. Cu toate acestea, acțiunile ce decurg din aceste observații rămân doar la nivel teoretic și nu se concretizează în măsuri practice.

În consecință, relația noastră complicată cu mediul ne definește ca ființe postumane care caută o conexiune mai profundă cu aceasta, dar care sunt, în schimb, obligate să contribuie, uneori în mod direct și alteori indirect, la distrugerea mediului înconjurător prin simpla existență într-o societate umană. Astfel că, în romanele lui Atwood și Gibson, morala finală sugerează că această stare a lumii nu poate fi schimbată și nici nu poate fi evitată, ci doar reprezintă o altă latură a umanității în sine.

Lucrări citate

Anderson, Kay. "Mind over Matter? On Decentring the Human in Human Geography." *Cultural Geographies*, vol. 21, no. 1, 2014, pp. 3–18. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/26168537. Accessed 26 June 2020.

Antonio, Robert J., and Alessandro Bonanno. "A New Global Capitalism? From 'Americanism and Fordism' to 'Americanization-Globalization.'" *American Studies*, vol. 41, no. 2/3, 2000, pp. 33–77. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/40643230>. Accessed 12 May 2023.

Atwood, Margaret. *Oryx and Crake*. Doubleday, 2003.

Atwood, Margaret. *Year of the Flood*. Vintage Books, 2013.

Atwood, Margaret. *MaddAddam*. Bloomsbury, 2013.

Badmington, Neil. "Theorizing Posthumanism." *Cultural Critique*, no. 53, 2003, pp. 10–27. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/1354622. Accessed 26 May 2020.

Baillie, Harold W., and Timothy K. Casey. *Is Human Nature Obsolete? Genetics, Bioengineering, and the Future of the Human Condition*. MIT Press, 2014.

Baudrillard, Jean. *Simulacra and simulation. Simulacres et simulation*. Translated by Sheila Faria Glaser, UMP, 1994.

Bauman, Zygmunt. *Work, Consumerism and the New Poor*. Open UP, 2005.

Bauman, Zygmunt and Rein Raud. *Practices of Selfhood*. Polity P, 2015.

Bayertz, Kurt and Kurt W. Schmidt. "Testing Genes and Constructing Humans: Ethics and Genetics." *Handbook of Bioethics: Taking Stocking of the Field From A Philosophical Perspective*, edited by George Khushf, Kluwer Academic Publishers, 2004, pp. 415–441.

Bennett, Jane. *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Duke UP, 2010.

Bloom, Dan. "Dan Bloom and the Age of Cli-Fi." Interview by Erica Eller. *Bosphorus Review of Books*, <https://bosporusreview.com/interview-dan-bloom>. Accessed 19 August 2023.

Booker, Keith M. *The Dystopian Impulse in Modern Literature: Fiction as Social Criticism*. Greenwood Press, 1994.

Booker, Keith M. "Science Fiction and the Cold War." *A Companion to Science Fiction*, edited by David Seed, Blackwell Publishing, 2005, pp. 171-184.

Borbély, Carmen-Veronica and Petronia Popa Petrar. *Our Heteromorphic Future: Encoding The Posthuman In Contemporary British Fiction*. Presa Universitară Clujeană, 2014.

Bould, Mark. "Cyberpunk." *A Companion to Science Fiction*, edited by David Seed, Blackwell Publishing, 2005, pp. 217-231.

Braidotti, Rosi. *The Posthuman*. Polity P, 2013.

Buell, Lawrence. "Ecocriticism: Some Emerging Trends." *Qui Parle*, vol. 19, no. 2, 2011, pp. 87-115. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/10.5250/quiparle.19.2.0087>. Accessed 30 May 2023.

Canavan, Gerry. "Hope, But Not for Us: Ecological Science Fiction and the End of the World in Margaret Atwood's *Oryx and Crake* and *The Year of the Flood*." *Lit: Literature Interpretation Theory*, vol. 23, no. 2, 2012, pp. 138-159. *Taylor and Francis Online*, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10436928.2012.676914>. Accessed 17 June 2023.

Certeau, Michel de. *The Practice of Everyday Life. L'invention du quotidien. Vol. 1, Arts de faire'*. Translated by Steven Rendall, UCP, 1984.

Clark, David L. "Animals... In Theory: Nine Inquiries in Human and Nonhuman Life." *CR: The New Centennial Review*, vol. 11, no. 2, 2011, pp. 1-16. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/41949740. Accessed 26 June 2020.

Csicsery-Ronay Jr., Istvan. "Science Fiction/Criticism." *A Companion to Science Fiction*, edited by David Seed, Blackwell Publishing, 2005, pp. 43-59.

Csicsery-Ronay, Istvan. "Some Things We Know about Aliens." *The Yearbook of English Studies*, vol. 37, no. 2, 2007, pp. 1-23. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/20479299>. Accessed 12 July 2023.

Davis, Deborah. "Urban Consumer Culture." *The China Quarterly*, no. 183, 2005, pp. 692-709. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/20192515>. Accessed 2 July 2023.

Dawson, Angus. "Informed Consent: Bioethical Ideal and Empirical Reality." *Bioethics and Social Reality*, edited by Matti Häyry, Tuija Takala, and Peter Herissone-Kelly, Rodopi, 2005, pp. 93-106.

“Dead Zone.” *National Geographic*,
<https://education.nationalgeographic.org/resource/dead-zone/>. Accessed 12 June 2023.

Den Tandt, Christophe. “Cyberpunk as Naturalist Science Fiction.” *Studies in American Naturalism*, vol. 8, no. 1, 2013, pp. 93–108. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/26300823>. Accessed 11 March 2023.

Dow, Suzanne, and Colin Wright. “Introduction: Towards a Psychoanalytic Reading of the Posthuman.” *Paragraph*, vol. 33, no. 3, 2010, pp. 299–317. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/43151853. Accessed 26 June 2020.

Eagleton, Robert. “Postmodernism and ethics against the metaphysics of comprehension.” *Cambridge Companion to Postmodernism*. Ed. by Steven Connor. Cambridge UP, 2004. pp. 182–195.

Eveleth, Rose. “Should Oscar Pistoriou’s Legs Disqualify Him from the Olympics?” *Scientific American*, 2012,
<https://www.scientificamerican.com/article/scientists-debate-oscar-pistorius-prosthetic-legs-disqualify-him-olympics/>. Accessed 10 July 2023.

Farnell, Ross. “Posthuman Topologies: William Gibson’s ‘Architexture’ in ‘Virtual Light’ and ‘Idoru.’” *Science Fiction Studies*, vol. 25, no. 3, 1998, pp. 459–80. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/4240725>. Accessed 20 September 2024.

Filippo, Paul di. “Ribofunk.” Interview by Jeffrey Fisher. *WIRED*, November 1996,
<https://www.wired.com/1996/11/ribopunk/>. Accessed 19 August 2023.

Flieger, Jerry Aline. “Is There a Doctor in the House? Psychoanalysis and the Discourse of the Posthuman.” *Paragraph*, vol. 33, no. 3, 2010, pp. 354–375. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/43151856. Accessed 26 June 2020.

Foster, Thomas. “Virtuality.” *The Routledge Companion to Science Fiction*, edited by Mark Bould, Andrew M. Butler, Adam Roberts and Sherryl Vint, Routledge, 2009, pp. 317–328.

Foucault, Michel. “22 January 1975.” *Abnormal: Lectures at the Collège de France 1974–1975*, edited by Arnold I. Davidson, translated by Graham Burchell, Verso, 2003, pp. 55–81.

Fournier, Susan. "Consumers and Their Brands: Developing Relationship Theory in Consumer Research." *Journal of Consumer Research*, vol. 24, no. 4, 1998, pp. 343–53. *JSTOR*, <https://doi.org/10.1086/209515>. Accessed 25 March 2023.

Garrard, Eva and Stephen Wilkinson. "Mind the Gap: The Use of Empirical Evidence in Bioethics." *Bioethics and Social Reality*, edited by Matti Häyry, Tuija Takala, and Peter Herissone-Kelly, Rodopi, 2005, pp. 77-92.

Gibson, William. *Neuromancer*. ACE Books, 2000.

Gibson, William. *Count Zero*. Ace Science Fiction Book, 1987.

Gibson, William. *Mona Lisa Overdrive*. Spectra, 1989.

Gibson, William. *Virtual Light*. Spectra, 2012.

Gibson, William. Idoru. *Berkley*, 2003.

Gibson, William. *All Tomorrow's Parties*. Penguin Books, 2000.

Gorowitz, Samuel. "The Past, Present and Future of Human Nature." *Expanding Horizons in Bioethics*, edited by Arthur W. Galston and Christiana Z. Peppard, Springer, 2005, pp. 3-18.

Grant, Glenn. "Transcendence through Detournement in William Gibson's 'Neuromancer' (La Transcendance Par Le Détournement Dans 'Neuromancer' de William Gibson)." *Science Fiction Studies*, vol. 17, no. 1, 1990, pp. 41–49. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/4239970>. Accessed 22 May 2022.

Häyry, Matti. "Forget Autonomy and Give Me Freedom!" *Bioethics and Social Reality*, edited by Matti Häyry, Tuija Takala, and Peter Herissone-Kelly, Rodopi, 2005, pp. 31-38.

Habermas, Jürgen, and Seyla Ben-Habib. "Modernity versus Postmodernity." *New German Critique*, no. 22, 1981, pp. 3–14. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/487859>. Accessed 30 May 2023.

Haraway, Donna J. *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. Routledge, 1991.

Harland, Paul W. "Ecological Grief and Therapeutic Storytelling in Margaret Atwood's *Maddaddam* Trilogy." *Interdisciplinary Studies in Literature and Environment*, vol. 23, no. 3, 2016, pp. 583–602. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/26569690>. Accessed 30 May 2023.

Harsch, Bradley A. "Consumerism and Environmental Policy: Moving Past Consumer Culture." *Ecology Law Quarterly*, vol. 26, no. 3, 1999, pp. 543–610. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/24114114>. Accessed 31 May 2023.

Hayles, Katherine N. *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature and Informatics*. The University of Chicago P, 1999.

Heise, Ursula K. *Sense of Place and Sense of Planet: The Environmental Imagination of the Global*. Oxford UP, 2008.

Herbrechter, Stefan. *Posthumanism: A Critical Analysis. Posthumanismus. Eine kritische Einführung*. Translated by Stefan Herbrechter, Bloomsbury, 2013.

Herbrechter, Stefan. "Postmodern." *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, edited by Bruce Clarke and Manuela Rossini, Cambridge UP, 2017, pp. 150-175.

Hessler, Martina. "Techno-Humanity: A Plea for a Historical Anthropology of Technology." *Icon*, vol. 24, 2018, pp. 65–76. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/26750539. Accessed 26 June 2020.

Hollinger, Veronica. "Stories about the Future: From Patterns of Expectation to Pattern Recognition". *Science Fiction Studies*, vol. 33, no. 3, 2006, pp. 452-472. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/4241464>. Accessed 12 May 2021.

Holt, Douglas B. "Why Do Brands Cause Trouble? A Dialectical Theory of Consumer Culture and Branding." *Journal of Consumer Research*, vol. 29, no. 1, 2002, pp. 70–90. *JSTOR*, <https://doi.org/10.1086/339922>. Accessed 10 June 2023.

Hoogheem, Andrew. "Secular Apocalypses: Darwinian Criticism and Atwoodian Floods." *Mosaic: An Interdisciplinary Critical Journal*, vol. 45, no. 2, 2012, pp. 55–71. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/44030681>. Accessed 20 May 2024.

Hughes, Emma and Jenny Kitzinger. *Science fiction Fears? An Analysis of How People Use Fiction in Discussing Risk and Emerging Science and Technology*. University of Kent at Canterbury, 2008. *Social Contexts and Responses to Risk*, <https://www.kent.ac.uk/scarr/papers/HughesKitzingerWkPpr28.pdf>.

Irving, Louise. "The Problem of Intangibles." *Bioethics and Social Reality*, edited by Matti Häyry, Tuija Takala, and Peter Herissone-Kelly, Rodopi, 2005, pp. 67-76.

James, Edward. "Utopias and anti-utopias." *Cambridge Companion to Science Fiction*, edited by Edward James and Farah Mendlesohn, Cambridge UP, 2003, pp. 219-229.

Jonsen, Albert R. "The History of Bioethics as a Discipline." *Handbook of Bioethics: Taking Stock of the Field From a Philosophical Perspective*, edited by George Khushf, Kluwer Academic Publishers, 2004, pp. 31-54.

King, Edward and Joanna Page. *Posthumanism and the Graphic Novel in Latin America*. UCL Press, 2017.

Lancashire, Ian. "Ninsei Street, Chiba City, in Gibson's 'Neuromancer.'" *Science Fiction Studies*, vol. 30, no. 2, 2003, pp. 341-46. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/4241190>. Accessed 30 May 2023.

Lawrence Koehler. "Bioethics." *Bios*, vol. 68, no. 3, 1997, pp. 137-141. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/4608426. Accessed 20 May 2021.

Malpas, Simon. *The Postmodern*. Routledge, 2005.

Masci, David. *Darwin and His Theory of Evolution*. Pew Research Center, 2009, *Pew Research Center*, <https://www.pewresearch.org/religion/2009/02/04/darwin-and-his-theory-of-evolution/>.

Mendlesohn, Farah. "Fiction, 1926-1949." *The Routledge Companion to Science Fiction*, edited by Mark Bould, Andrew M. Butler, Adam Roberts and Sherryl Vint, Routledge, 2009, pp. 52-61.

Morgan, Luke. "'The Earth Forgives': Environmental Imagination, Adaptation, and Resilience in Margaret Atwood's *The Year of the Flood*." *Resilience: A Journal of the Environmental Humanities*, vol. 7, no. 1, 2019, pp. 22-44. *JSTOR*, <https://doi.org/10.5250/resilience.7.1.0022>. Accessed 29 July 2024.

Mosca, Valeria. "Crossing Human Boundaries: Apocalypse and Posthumanism in Margaret Atwood's *Oryx and Crake* and *The Year of the Flood*." *Altre Modernità*, no. 9, 2013, pp. 38-52. <https://doi.org/10.13130/2035-7680/2985>. Accessed 18 September 2023.

Mousoutzanis, Aris. "Apocalyptic sf." *The Routledge Companion to Science Fiction*, edited by Mark Bould, Andrew M. Butler, Adam Roberts and Sherryl Vint, Routledge, 2009, pp. 458-462.

Murphy, Graham J. "Eutopia." *The Routledge Companion to Science Fiction*, edited by Mark Bould, Andrew M. Butler, Adam Roberts and Sherryl Vint, Routledge, 2009, pp. 478-483.

Graham Murphy. "Post/Humanity and the Interstitial: A Glorification of Possibility in Gibson's Bridge Sequence." *Science Fiction Studies*, vol. 30, no. 1, 2003, pp. 72–90. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/4241141>. Accessed 30 May 2024.

Nagai, Kaori. *Imperial Beast Fables: Animals, Cosmopolitanism, and the British Empire*. Palgrave MacMillan, 2020.

"Over-consumption in the world's richest countries is destroying children's environments globally, new report says." UNICEF, 2022, <https://www.unicef.org/press-releases/over-consumption-worlds-richest-countries-destroying-childrens-environments-globally>. Press release. Accessed 16 June 2023.

Phillips, Dana. "Collapse, Resilience, Stability and Sustainability in Margaret Atwood's MaddAddam Trilogy." *Literature and Sustainability: Concept, Text and Culture*, edited by Adeline Johns-Putra et al., Manchester UP, 2017, pp. 139–58. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/j.ctt1wn0s7q.14>. Accessed 30 July 2023.

Pietkiewicz, Igor J et al. "Maladaptive Daydreaming as a New Form of Behavioral Addiction." *Journal of Behavioral Addictions*, vol. 7, no. 3, 2018, pp. 838-843. *National Library of Medicine*, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6426361/>.

Sethi, S. Prakash, and Linda M. Sama. "Ethical Behavior as a Strategic Choice by Large Corporations: The Interactive Effect of Marketplace Competition, Industry Structure and Firm Resources." *Business Ethics Quarterly*, vol. 8, no. 1, 1998, pp. 85–104. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/3857523>. Accessed 11 July 2023.

Remshardt, Ralf. "Posthumanism." *Mapping Intermediality in Performance*, edited by Sarah Bay-Cheng et al., Amsterdam UP, Amsterdam, 2010, pp. 135–139.

Roh, David S. et al. "Technologizing Orientalism: An Introduction." *Techno-Orientalism: Imagining Asia in Speculative Fiction, History, and Media*, edited by David S. Roh, Betsy Huang and Greta A. Niu, Rutgers UP, 2015, pp. 1-22.

Rossini, Manuela. "Bodies." *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, edited by Bruce Clarke and Manuela Rossini, Cambridge UP, 2017, pp. 317-345.

Roose, Kevin. "An A.I.-Generated Picture Won an Art Prize. Artists Aren't Happy." *The New York Times*, 2022,

<https://www.nytimes.com/2022/09/02/technology/ai-artificial-intelligence-artists.html>. Accessed 29 July 2023.

“Ruined Earth.” *The Encyclopedia of Science Fiction*, 2023, https://sf-encyclopedia.com/entry/ruined_earth. Accessed 12 June 2023.

Sarukkai, Sundar. “The ‘Other’ in Anthropology and Philosophy.” *Economic and Political Weekly*, vol. 32, no. 24, 1997, pp. 1406–09. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/4405512>. Accessed 7 December 2021.

Schaller, Barry R. *Understanding Bioethics and the Law: The Promises and Perils of the Brave New World of Biotechnology*. Praeger Publishers, 2008.

Schmeink, Lars. *Biopunk Dystopias: Genetic Engineering, Society and Science Fiction*. Liverpool UP, 2016.

“Scientifiction.” *The Encyclopedia of Science Fiction*, 2021, <https://sf-encyclopedia.com/entry/scientifiction>. Accessed 12 June 2023.

Simon, Bart. “Introduction: Toward a Critique of Posthuman Futures.” *Cultural Critique*, no. 53, 2003, pp. 1–9. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/1354621. Accessed 26 June 2020.

Slonczewski, Joan and Michael Levy. “Science Fiction and the Life Sciences.” *Cambridge Companion to Science Fiction*, edited by Edward James and Farah Mendlesohn, Cambridge UP, 2003, pp. 174-185.

Slusser, George. “The Origins of Science Fiction.” *A Companion to Science Fiction*, edited by David Seed, Blackwell Publishing, 2005, pp. 27-42.

Snyder, Katherine V. “‘Time to Go’: The Post-Apocalyptic and the Post-Traumatic in Margaret Atwood’s ‘Oryx and Crake’”. *Studies in the Novel*, vol. 43, no. 4, 2011, pp. 470-489. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/41319888>. Accessed 1 June 2021.

Soper, Kate. *Humanism and Anti-Huamnism*. Open Court, 1986.

Spiegel, Michael. “Character in a Post-National World: Neomedievalism in Atwood’s ‘Oryx and Crake.’” *Mosaic: An Interdisciplinary Critical Journal*, vol. 43, no. 3, 2010, pp. 119–34. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/44029486>. Accessed 15 May 2023.

Sponsler, Claire. "Cyberpunk and the Dilemmas of Postmodern Narrative: The Example of William Gibson." *Contemporary Literature*, vol. 33, no. 4, 1992, pp. 625–44. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/1208645>. Accessed 20 May 2023.

Stableford, Brian. "Science fiction before the genre." *Cambridge Companion to Science Fiction*, edited by Edward James and Farah Mendlesohn, Cambridge UP, 2003, pp. 15-31.

Storey, David E., and Phil Christman. "Protagonist Earth." *The New Atlantis*, no. 66, 2021, pp. 131–36. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/27115513>. Accessed 30 August 2023.

Stuart, Keith. "HR Giger: artist whose biomechanical art had vast influence on game design." *The Guardian*, 2014. <https://www.theguardian.com/technology/2014/may/13/hr-giger-died-artist-game-design-biomechanical-surrealist>. Accessed 29 July 2023.

Takala, Tuija. "The Many Wrongs of Human Reproductive Cloning." *Bioethics and Social Reality*, edited by Matti Häyry, Tuija Takala, and Peter Herissone-Kelly, Rodopi, 2005, pp. 53-66.

Taylor, Paul. "Fleshing out the Maelstrom: Biopunk and the Violence of Information." *M/C: A Journal of Media and Culture*, vol. 3, no. 3, 2000. *M/C Journal*, <https://journal.media-culture.org.au/mcjournal/article/view/1853>. Accessed 10 August 2023.

Tymula, Agnieszka, et al. "Adolescents' Risk-Taking Behavior Is Driven by Tolerance to Ambiguity." *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, vol. 109, no. 42, 2012, pp. 17135–40. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/41763498>. Accessed 30 September 2024.

Ubiria, Grigol. "Nation-State, National Identity, and National Culture in the Era of Globalization." *Imagined Identities: Identity Formation in the Age of Globalization*, edited by Gönül Pultar, Syracuse UP, 2014, pp. 300-314.

Ukpong, Cletus. "Remembering Ken Saro-wiwa 23 years After Brutal Killing by Nigerian Govt." *Premium Times*, <https://www.premiumtimesng.com/features-and-interviews/295004-remembering-ken-saro-wiwa-23-years-after-brutal-killing-by-nigerian-govt.html?tztc=1>, 2018. Accessed 28 May 2023.

Wolfe, Cary. Introduction. *What Is Posthumanism?*, edited by Cary Wolfe, Minnesota P, 2009, pp. xi-xxxiv.

Wallace, Molly. "Discomfort Food: Analogy and Biotechnology." *Risk Criticism: Precautionary Reading in an Age of Environmental Uncertainty*, University of Michigan Press, 2016, pp. 93–122. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/j.ctt1gk0894.7>. Accessed 31 May 2024.

Wegner, Phillip E. "Utopia." *A Companion to Science Fiction*, edited by David Seed, Blackwell Publishing, 2005, pp. 79-94.

Wilson, R. R. "Hiroshima: The Scientists' Social and Political Reaction." *Proceedings of the American Philosophical Society*, vol. 140, no. 3, 1996, pp. 350-357. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/987313>. Accessed 3 December 2023.

"William Gibson", interview by McCaffery, Larry, *Mississippi Review*, vol. 16, no. 2/3, 1988, pp. 217-236.

William, Burling J. "Marxism." *The Routledge Companion to Science Fiction*, edited by Mark Bould, Andrew M. Butler, Adam Roberts and Sherryl Vint, Routledge, 2009, pp. 246-254.

Williams, Paul. "Nuclear Criticism." *The Routledge Companion to Science Fiction*, edited by Mark Bould, Andrew M. Butler, Adam Roberts and Sherryl Vint, Routledge, 2009, pp. 236-245.

Yaszek, Lisa and Jason W. Ellis. "Science Fiction." *The Cambridge Companion to Literature and the Posthuman*, edited by Bruce Clarke and Manuela Rossini, Cambridge UP, 2017, pp. 176-199.